

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Stornorrfors kraftstation m. m.; given Stockholms slott den 13 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sven Andersson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att vattenfallsstyrelsen i visst samarbete med Aktiebolaget Umeforsen anlägger en kraftstation, kallad Stornorrfors, vid de av staten och bolaget ägda forsarna i nedersta fallsträckan av Umeälven. Anläggningen beräknas kosta ca 200 milj. kr. och får en maximieffekt av 375 000 kW. Dess energiproduktion vid genomsnittlig vattentillgång beräknas till 2 000 à 2 200 milj. kilowattimmar per år, vilket utgör ungefär en tiondedel av den nuvarande totala produktionen av elektrisk energi i landet. Då staten ensam äger huvuddelen av fallsträckan och dessutom är hälftendelägare i Aktiebolaget Umeforsen kommer 89 % av den totala anläggningskostnaden att slutligt stanna på statsverket. Umeå stad äger den andra hälften i Umeforsbolaget och skall därför svara för 11 % av kostnaden. Enligt det tilläggsavtal med tillhörande ersättningskraftavtal som upprättats mellan vattenfallsstyrelsen och Umeå stad och vilket i propositionen underställes riksdagen för godkännande, skall staten tills vidare även finansiera viss del av den på Umeå stad belöpande anläggningskostnaden. Kraftstationen beräknas kunna tagas i drift under 1959, därest arbetena påbörjas under nästa budgetår. I begynnelseanslag äskas sammanlagt 19 milj. kr.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1953.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, följande.

Vid anmälan i årets statsverksproposition av vattenfallsstyrelsens framställning angående anslag till kraftstationer och regleringsföretag under budgetåret 1953/54 framhöll jag, att den förutsebara utvecklingen av kraftbehovet under 1950-talet nödvändiggjorde påbörjandet under nämnda budgetår av kraftstationsanläggningar i Umeälven, däribland utbyggnad av älvens nedersta fallsträcka. Då vattenfallsstyrelsens utredningar beträffande detta utbyggnadsföretag icke hade hunnit avslutas under förlidet år, föreslogs i statsverkspropositionen (bil. 27, pt 27), att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, ett investeringsanslag av 19 000 000 kr. till Utbyggnad av nedersta fallsträckan i Umeälven skulle preliminärt beräknas för budgetåret 1953/54.

Sedan vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 19 januari 1953 framlagt definitivt förslag angående kraftstationsanläggningens utformning och finansiering, torde jag nu få ånyo anmäla denna anslagsfråga.

Vattenfallsstyrelsen.

I sin skrivelse den 19 januari 1953 erinrar vattenfallsstyrelsen om att utbyggnaden av statens vattenkrafttillgångar i nedersta delen av Umeälven avser utnyttjandet av fallsträckan från sammanflödet av Ume- och Vindelälvarna vid ca 75 meters höjd över havet och ned till havets nivå. De nu genomförda utredningarna har i första hand gällt, huruvida kraften borde tillgodogöras i två skilda anläggningar eller i en stor, gemensam kraftstation. Det sistnämnda alternativet har visat sig medföra lägre såväl anläggnings- som underhållskostnader och förordas därför av styrelsen, som härom närmare meddelar följande.

I tvåstationsalternativet skulle den övre stationen utnyttja Berg-, Norr- och Sörforsarna med en fallhöjd av ca 57 meter och den nedre stationen Umeforsen (tidigare kallad Klabböle-Baggböleforsarna) med ca 16 meters fallhöjd. De senast genomförda utredningarna, vilka baserats på pris- och löneläget sommaren 1952 och avser en utbyggnadsvattenföring av 600 m³/s,

visar, att enstationsalternativet är överlägset. Medan den utvunna kraftmängden i det närmaste blir densamma i båda alternativen, har anläggningskostnaden beräknats till ca 200 milj. kr. för enstationsalternativet och sammanlagt 212 milj. kr. för tvåstationsalternativet. Härtill kommer, att en enda station i drift blir mindre personalkrävande och mera lätt-skött. Den blir även mera varaktig, emedan andelen av relativt snabbt åldrande maskineri är mindre. Skillnaden i årlig driftkostnad mellan de båda alternativen är därför proportionsvis ännu större än differensen i fråga om anläggningskostnaderna.

Vattenfallsstyrelsen föreslår att den nya kraftstationen benämnas »Stornorrfors».

Utbyggnadsvattenföringen vid Stornorrfors har styrelsen med hänsyn till förutsedda regleringar i vattendraget funnit böra vara 600 m³/s. Anläggningens maximieffekt blir därvid 375 000 kilowatt (kW) och dess energiproduktion vid genomsnittlig vattentillgång 2 000 milj. kilowattimmar (MkWh) per år vid regleringsstadiet i början av 1960-talet och 2 200 MkWh per år vid fullt genomförd reglering inom Umeälvens flodområde. Den blir därmed landets största kraftstation.

Stationens idrifttagande kommer att innebära, att de nuvarande i fallsträckan utbyggda kraftstationerna vid Norrfors, Klabböle och Baggböle med en sammanlagd genomsnittlig produktionsförmåga av ca 270 MkWh per år måste nedläggas. Styrelsen framhåller dock, att dessa mindre kraftstationer icke utan betydande förnyelseåtgärder skulle kunna drivas nämnvärd tid efter den tidpunkt, då Stornorrfors-anläggningen beräknas vara färdigställd.

Beträffande huvuddragen av anläggningens tekniska utformning meddelar vattenfallsstyrelsen bl. a. följande.

Över älvens huvudfåra lägges vid Norrforsens forsnacke och omedelbart nedströms utskovsdammen vid nuvarande Norrfors kraftstation en ny utskovsdamm med mot stränderna anslutande jorrdammar. Medelst denna samt kompletterande dammar på Tvärön och vid intaget till nuvarande Norrfors kraftstation höjes vattenståndet till + 75,0 meter över havet, varvid Bergforsen indämnes. Från den sålunda uppdämda vattenytan avledes vattnet från älvfåran genom en tillloppskanal till kraftstationen och vidare genom en avloppstunnel och en avloppskanal åter till älvfåran ca 7 kilometer nedströms dammarna. Tillloppskanalen, som kommer att börja nära nuvarande Norrfors kraftstation, får en längd av ca 2 kilometer, avloppstunneln, som leder från maskinstationen till en punkt omedelbart nedströms Umeforsen, en längd av ca 4 kilometer och avloppskanalen, som leder vattnet från tunnelmynningen åter till älvfåran, en längd av ca 1 kilometer.

På grund av sprängningsarbetenas omfattning har styrelsen funnit en byggnadstid av 6 år erforderlig. Med hänsyn till kraftbalansens väntade utveckling anses stationen böra tagas i drift under år 1959. Begynnelse-

anslag är därför behövt under budgetåret 1953/54 med 19 000 000 kr. av den till 200 000 000 kr. beräknade totalkostnaden.

Före 1947 ägde staten i det fallkomplex, som nu ifrågasätts till utbyggnad, Berg-, Norr- och Sörforsarna. Nämnda år förvärvade emellertid vattenfallsstyrelsen med Kungl. Maj:ts och riksdagen medgivande (Prop. 1947: 166; Rskr. 161) även halva vattenrätten i Umeforsen från Umeå stad. Bland villkoren för detta förvärv ingick bl. a., att staten och staden i enlighet med ett mellan Umeå stad och vattenfallsstyrelsen träffat konsortialavtal skulle överlämna sina andelar i Umeforsen till ett gemensamt bildat aktiebolag, Aktiebolaget Umeforsen. Detta bolag skulle genomföra den framtida utbyggnaden av vattenfallet.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att enligt det ursprungligen avsedda, till angivna äganderättsförhållanden anslutande tvåstationsalternativet, skulle Umeforsbolaget sannolikt i början av 1960-talet, sedan styrelsens utbyggnad av enbart Berg-, Norr- och Sörforsarna slutförts, ha anlagt en station med övre vattenytan 16,75 meter över havets nivå och försedd med två maskinaggregat, lämnande ca 80 000 kW och brutto ca 430 MWh per år. När det nu befunnits ekonomiskt förmånligt, att Umeforsen utbygges tillsammans med Berg-, Norr- och Sörforsarna i en gemensam anläggning, har emellertid stadens representanter förklarat sig beredda att medverka till att även stadens fallandel tillgodogöres i en sådan. Härvid har dock förutsatts, att staden i fråga om tillgång på kraft och garantier härför erhåller en ställning likvärdig med den, som det ursprungliga kraftstationsprojektet för Umeforsen skulle ha medfört. Beträffande den överenskommelse härom som träffats, anför vattenfallsstyrelsen i huvudsak följande.

I fråga om den formella ordningen för tillgodeendet av stadens intressen har den möjligheten förelegat, att staden direkt kunnat erhålla ersättningskraft, motsvarande dess andel i Umeforsen såsom aktieägare i Umeforsbolaget, varvid bolaget skulle ha kunnat upplösas. Med hänsyn bl. a. till övriga kraftuppgörelser mellan staden och vattenfallsstyrelsen, stadens intresse av att följa utbyggnadsarbetet och fördelen av lokal förankring för detta, har det emellertid befunnits vara lämpligast, att Aktiebolaget Umeforsen bibehålles men med sådan ändring av dess uppgift, att bolaget i stället för att bygga och driva en egen kraftstation får enbart mottaga och betala samt till delägarna vidarebefordra ersättningskraft motsvarande bolagets del i den totalt utnyttjade fallhöjden. Att därvid även vattenfallsstyrelsens utlägg för och kraft från den gemensamma anläggningen delvis kommer att formellt passera bolaget, medför inga komplikationer i sak.

En uppgörelse enligt de angivna riktlinjerna har under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Umeå godkännande träffats mellan vattenfallsstyrelsen och styrelsen för Umeå stads elverk samt stadfäst i ett tilläggsavtal nr 1 till konsortialavtalet av år 1947. Tilläggsavtalet har såsom bilaga ett avtal om ersättningskraft, benämnt E-kraftavtalet, vilket

ingåtts mellan vattenfallsstyrelsen och Aktiebolaget Umeforsen. Sistnämnda avtal är utformat i anslutning till vattenlagens bestämmelser och skall ingivas till vattendomstolen för fastställelse. Bolaget har för sin del under förbehåll av bolagsstämmans sanktion godkänt båda avtalen, vilka såsom bilagor torde få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

E-kraftavtalet innebär i huvudsak, att Aktiebolaget Umeforsen skall tillhandahållas ersättningskraft med tjugotvå procent av krafttillgången i Stornorrfors, d. v. s. motsvarande Umeforsens del av den i Stornorrfors totalt utnyttjade fallhöjden. Såsom vederlag för rätten att uttaga ersättningskraften skall bolaget ersätta vattenfallsstyrelsen med tjugotvå procent av kostnaden för den totala kraftproduktionen i Stornorrfors, exklusive kostnaden för upptransformeringsanläggning (undantaget betingat av att upptransformeringen erfordras för kraftens överföring till stamlinjenätet, varför kostnaden för anläggningen helt bör bäras av styrelsen). Beträffande avtalets vidare utformning har styrelsen under hand meddelat följande.

E-kraftavtalet utgör ett normalt avtal om ersättningskraft, analogt med dylika avtal, vilka under de senare åren träffats med delägare i de i styrelsens kraftstationer utnyttjade fallhöjderna och fastställts av vattendomstolen. En av utgångsläget för uppgörelsen betingad specialbestämmelse — fjärde stycket i § 2, mom. 1, — ger dock Umeforsbolaget — och därmed, i enlighet med § 3, mom. 5 c), i tilläggsavtal nr 1, Umeå stad — rätt att basera ersättningskraften på lägre utbyggnadsvattenföring för Stornorrfors än den verkliga. Det normala är, att en ersättningstagare deltar i ett kraftverk sådant detta faktiskt anlägges. Men även i sådant fall föreligger i regel möjlighet för ersättningstagaren att genom att delta eller icke delta i kommande utbyggnader och regleringar anpassa ersättningskraften efter belastningens karaktär. Om staden utnyttjar bestämmelsen, minskas den som ersättningskraft per år tillgängliga energien endast obetydligt, ty med hjälp av regleringarna kan tillgängligt vatten utnyttjas nästan lika bra i en mindre anläggning som i en större. Däremot sänkes den effekt, varmed ersättningskraften får uttagas — skillnadsbeloppet kommer att stå till vattenfallsstyrelsens förfogande — och likaså minskas bolagets kapitalinsats genom att den grundas på den beräknade anläggningskostnaden för den mindre stationen. Betalningsminskningen blir dock icke proportionell mot effektminskningen utan betydligt lägre, eftersom många delar av kraftstationen icke alls eller endast föga påverkas av ändrad utbyggnadsvattenföring. Staden kommer att ha anledning att utnyttja bestämmelsen, ifall dess belastning har sådan karaktär, att ersättningskraftens maximieffekt icke behöver vara lika stor i förhållande till årlig energimängd som vad som i det hänseendet gäller för totala krafttillgången från Stornorrfors vid utbyggnad för 600 m³/s.

Beträffande *tilläggsavtalet* till 1947 års konsortialavtal omnämner styrelsen i sin framställning särskilt bestämmelserna i § 3, mom. 1, angående formerna för finansieringen av anläggningskostnaderna för Stornorrfors. Styrelsen anför därom följande.

Enligt vattenlagens regler skall en mottagare av ersättningskraft betala uttagningskostnad med andel såväl i anläggningskostnad som i årliga kostnader. För finansieringen av en Umeforsbolagets egen anläggning skulle, förutom disponibla delar av aktiekapitalet, lån från delägarna eller obligationslån i öppna marknaden med säkerhet i anläggningen ha ifrågakommit. Även när bolagets kapitalkostnader skall utgöras av andel i kostnaderna för den gemensamma kraftstationen, kunde obligationslån möjligen ifrågakomma, men då erfarenhet saknas om sådan upplåning med säkerhet i rätt till ersättningskraft, har parterna icke räknat därmed utan förutsatt, att de själva skall lämna erforderliga lån. Dessa lån skall vara ränte- och amorteringsfria, det senare därför att rätten till ersättningskraft är permanent bestående, det förra därför att bolaget skulle få uttaga för räntebetalning erforderliga medel från sina delägare, Umeå stad och vattenfallsstyrelsen, varför beloppen blott skulle gå fram och tillbaka. En ersättningstagare har emellertid enligt vattenlagen rätt att begränsa den omedelbara kontanta kapitalinsatsen till en tredjedel av totalbeloppet, under det att resten amorteras under en tid av högst 40 år. För Umeå stad är det av intresse, att denna rätt kan utnyttjas, och på grund härav har avtalats, att staden skall få begränsa sitt begynnelselån till bolaget på samma sätt som om staden endast vore mottagare av ersättningskraft. I stället skall vattenfallsstyrelsen lämna bolaget lån med hela det belopp som erfordras utöver stadens lån till bolaget. De inbördes förhållandena mellan delägarna i bolaget skall sedan regleras genom att Umeå stad från den tidpunkt, då kraftstationen är färdig, successivt betalar till bolaget resten av på staden såsom delägare i bolaget egentligen belöpande lånebelopp samt ränta på oguldet belopp på sätt vattenlagen föreskriver, under det att vattenfallsstyrelsen å sin sida erhåller motsvarande successiva återbetalning och räntegottgörelse från bolaget.

Vattenfallsstyrelsens totala anslagsbehov för anläggningarna vid Stornorrfors kommer enligt den sålunda träffade överenskommelsen att uppgå till hela den beräknade anläggningskostnaden, minskad med Umeå stads begynnelseinsats. Den senare kommer att uppgå till minst 3,6 % av anläggningskostnaden. Genom stadens successiva inbetalningar, sedan kraftstationen färdigställts, av återstående insats, reduceras så småningom det av styrelsen i anläggningarna nedlagda kapitalet till (100 — 11) 89 % av den totala anläggningskostnaden. Det förhållandet, att Umeforsbolaget bibehålles, medför, att en del av vattenfallsstyrelsens behövliga totalanslag för anläggningen formellt kommer att användas till lämnande av lån till nämnda bolag — för att återgå till styrelsen som bolagets bidrag till anläggningskostnaderna — vilket enligt styrelsens mening bör vara möjligt utan uppdelning på två olika anslag.

Styrelsen hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte godkänna till-

läggsavtal nr 1 till konsortialavtalet mellan vattenfallsstyrelsen och Umeå stad samt föreslå riksdagen att för utbyggnad av nedersta fallsträckan i Umeälven för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 19 000 000 kr. till Stornorrfors kraftstation.

Departementschefen. Genom ett avtal år 1947 förvärvade vattenfallsstyrelsen av Umeå stad hälften av stadens vattenrätt i Baggböle- och Klabböleforsarna, numera gemensamt kallade Umeforsen. Vederlaget bestämdes att utgå i form av kraftleverans om 1 000 kW dag och natt året om från och med den dag, då ett nytt kraftverk i Umeforsen togs i normal drift, dock senast från och med den 1 januari 1961. Avtalet ingicks under den förutsättningen, att den vattenkraft i Umeforsen som vattenfallsstyrelsen sålunda förvärvade och den som Umeå stad behöll för egen räkning skulle gemensamt tillgodogöras. Till bekräftelse härpå träffades samtidigt med förvärvsavtalet ett konsortialavtal enligt vilket ett särskilt bolag, Aktiebolaget Umeforsen, skulle bildas med uppgift att förvärva och utbygga Umeforsen. Av bolagets aktier skulle hälften tillhöra Kronan och hälften Umeå stad. Aktiekapitalet skulle tills vidare uppgå till det minimibelopp om 1,5 milj. kr., varom stadgades i det förslag till bolagsordning, som fanns fogat till konsortialavtalet. Som likvid för aktierna skulle vardera av kontrahenterna tillskjuta sin andel av rätten till grund och vatten i Umeforsen sådan denna rätt var fördelad, sedan nyssnämnda förvärvsavtal träffats. Därest icke minimikapitalet därmed till fullo blivit täckt, skulle resterande aktielikvid erläggas i pengar.

Här berörda avtal, förvärvs- och konsortialavtalen, godkändes sedermera av Umeå stad och statsmakterna (Prop. 1947:166, Rskr. 161). Riksdagen anvisade samtidigt såsom Tillskott vid bildande av Aktiebolaget Umeforsen ett investeringsanslag om 250 000 kr. Bolaget har därefter kommit till stånd.

Syftet med 1947 års uppgörelse mellan staten och Umeå stad var sålunda bl. a., att en fristående utbyggnad av Umeforsen skulle företagas. Därav följde också att en särskild utbyggnad av Berg-, Norr- och Sörforsarna, som är belägna ovanför Umeforsen och som vattenfallsstyrelsen ägde redan före delförvärvet av Umeforsen, sannolikt skulle bli erforderlig. Emellertid har nu vattenfallsstyrelsen vid prövningen av utbyggnadsfrågorna i här berörda del av Umeälven kommit till den slutsatsen, att man skulle uppnå en ekonomiskt mera tillfredsställande lösning, om all den vattenkraft i nedersta sträckan av Umeälven, vartill staten är helt eller delvis ägare, kunde tillgodogöras genom en enda anläggning. Såsom styrelsen anför, skulle nämligen anläggningskostnaden för en gemensam kraftstation bli ca 12 milj. kr. lägre än för två skilda stationer. Än gynnammare ställer sig enstationsalternativet, om man även räknar med de

årliga kostnaderna för driften. Styrelsen föreslår därför, att i enlighet med de nya överenskommelser, som under förbehåll av vederbörligt godkännande nu träffats med Umeå stad och Aktiebolaget Umeforsen, en gemensam kraftstation, kallad Stornorrfors, anlägges.

En förutsättning för att enstationsalternativet skulle kunna bli aktuellt har på grund av de avtal beträffande Umeforsen, som ingicks 1947, varit, att Umeå stads medgivande därtill kunnat utverkas. Såsom styrelsen anför, har staden accepterat enstationsalternativet under förutsättning, att stadens tillgång på kraft och garantierna därför blir likvärdiga med vad som skulle ha gällt i tvåstationsalternativet. Enligt den uppgörelse som träffats, skall Aktiebolaget Umeforsen bestå med uppgift att deltaga i finansieringen av anläggningen samt att mottaga och till delägarna vidarebefordra ersättningskraft, allt i förhållande till bolagets andel i den totalt utnyttjade fallhöjden. Bibehållandet av bolaget motiveras bl. a. av ett önskemål från stadens sida att därigenom för utbyggnadsprojektet vinna en viss lokal förankring. På grund härav och övriga skäl som vattenfallsstyrelsen anför för denna lösning vill jag, ehuru formen för finansieringen av Stornorrfors-anläggningen därmed blir rätt komplicerad och fastän bolaget blott får en formell uppgift, icke motsätta mig den föreslagna anordningen.

Överenskommelsen med Umeå stad har intagits i ett Tilläggsavtal nr 1 till det 1947 träffade konsortialavtalet, vartill såsom bilaga finnes fogat ett avtal rörande ersättningskraft, E-kraftavtalet, som ingåtts mellan vattenfallsstyrelsen och Aktiebolaget Umeforsen. Enligt sistnämnda avtal skall bolagets andel i krafttillgången i Stornorrfors anses vara 22 %. Mot rätten att uttaga ersättningskraft skall bolaget med samma andel deltaga i anläggnings- och driftkostnaderna för Stornorrfors kraftstation. De medel bolaget behöver för att täcka sin del i de förra kostnaderna skall i form av lån ställas till förfogande av aktieägarna. I enlighet härmed skulle av den totala anläggningskostnaden på vattenfallsstyrelsen belöpa dels 78 %, motsvarande statens ensamrätt till Berg-,¹ Norr- och Sörforsarna, dels 11 % i form av lån till Umeforsbolaget, motsvarande statens andel i detta. Emellertid föreslår styrelsen att sistnämnda lån tills vidare skall utvidgas utöver vad nu sagts. I överensstämmelse med den rätt vattenlagen ger en mottagare av ersättningskraft att begränsa sin omedelbara kapitalinsats och enligt önskemål därom från Umeå stads sida har nämligen i tilläggsavtalet överenskommit, att stadens omedelbara kapitalinsats skall begränsas på sätt i 9 kap. 23 § vattenlagen stadgas beträffande ersättningsstagare. Av på staden belöpande del i finansieringen av Umeforsbolagets andel av utbyggnadskostnaden skall sålunda endast en tredjedel eller minst 3,6 % av hela anläggningskostnaden presteras under byggnadstiden, medan därefter återstoden jämte ränta efter 4 % på oguldet belopp skall successivt erläggas under en tid av högst 40 år. Överenskommelsen

¹ Berg- och Norrforsarna benämnas i avtalen Norrforsen.

innebär på denna punkt, att Umeforsbolaget tills vidare på annat sätt måste anskaffa det på Umeå stads totala insats återstående beloppet. Man har därvid diskuterat olika möjligheter för en upplåning från andra än aktieägarna, men med hänsyn till ovissheten om hur ett lån mot säkerhet i rätt till ersättningskraft skulle komma att mottagas på lånemarknaden, har man funnit det lämpligast, att vattenfallsstyrelsen utökar sitt lån till Umeforsbolaget till att omfatta även amorteringsdelen av Umeå stads insats. Styrelsens lån till bolaget skulle därmed komma att uppgå till dels de 11 % av anläggningskostnaden för Stornorrfors, som belöper sig på styrelsens eget aktieinnehav i Umeforsbolaget, dels två tredjedelar av Umeå stads slutliga insats eller tillsammans högst 18,4 % av den totala anläggningskostnaden.

Vad sålunda avtalats mellan Umeå stad och vattenfallsstyrelsen kan i realiteten sägas innebära, att Umeå stad skall erhålla ett statligt lån motsvarande den nämnda återstoden av på staden belöpande kapitaltillskott till Umeforsbolaget. Alternativet till den föreslagna uppläggningsen av Stornorrfors-anläggningens finansiering skulle emellertid, såsom jag tidigare anfört, ha varit, att Umeforsbolaget upplösts, varvid vattenfallsstyrelsen ensam haft att svara för hela anläggningskostnaden, så när som på den insats som Umeå stad i egenskap av mottagare av ersättningskraft enligt vattenlagen haft att presteras. Insatsens storlek och sättet för dess erläggande skulle därvid, om staden även i detta fall så önskat, ha blivit densamma som enligt det nu träffade avtalet. Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att vattenfallsstyrelsen utvidgar sitt lån till Umeforsbolaget på sätt som överenskommits i avtalet.

Mot övriga bestämmelser i tilläggs- och E-kraftavtalen har jag ej heller något att erinra.

Anläggningskostnaden för Stornorrfors kraftstation har av vattenfallsstyrelsen beräknats till 200 milj. kr. Härav belöper på dammbyggnader, markförvärv och skadeersättningar 22 milj. kr., på tilloppskanal, avloppstunnel och avloppskanal 46 milj. kr., på maskinstation med intag och tilloppstuber samt transformatorsal 22 milj. kr., på turbiner, generatorer, transformatorer och elektrisk utrustning 62 milj. kr. samt på hus, vägar, sociala kostnader, administration m. m. 48 milj. kr. Jag har icke funnit anledning till någon erinran emot dessa beräkningar.

På grund av vad jag sålunda anfört tillstyrker jag att staten deltagar i anläggandet av en gemensam kraftstation, benämnd Stornorrfors, vid de av staten och Aktiebolaget Umeforsen ägda forsarna i nedersta fallsträckan av Umeälven samt att Tilläggsavtal nr 1 med därtill hörande E-kraftavtal godkännes.

Vattenfallsstyrelsen föreslår att till täckning av dess direkta och indirekta kostnader för Stornorrfors-anläggningen anvisas ett gemensamt

investeringsanslag och äskar för nästa budgetår ett begynnelseanslag av 19 milj. kr. Efter särskild prövning av redovisningsfrågorna finner jag det emellertid ur olika synpunkter lämpligast, att ett särskilt anslag anvisas för lånet till Aktiebolaget Umeforsen. I enlighet härmed torde erforderliga medel för Stornorrfors-anläggningen böra anvisas under tvenne anslag, benämnda Stornorrfors kraftstation och Lån till Aktiebolaget Umeforsen. För nästa budgetår fördelar sig anslagsbehovet med 15,5 resp. 3,5 milj. kr. på dessa båda titlar.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna de ändringar i 1947 års konsortialavtal mellan vattenfallsstyrelsen och Umeå stad, som finnes intagna i det av samma parter den 15 januari 1953 ingångna Tilläggsavtalet nr 1 med därtill såsom bilaga fogat E-kraftavtal,

dels ock att å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 under statens affärsverksfonder, statens vattenfallsverk, anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Stornorrfors kraftstation* 15 500 000 kr.,
- b) *Lån till Aktiebolaget Umeforsen* 3 500 000 kr.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Kahm.

Bilaga.

Tilläggsavtal nr 1.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen för Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, samt Umeå stads Elverksstyrelse för Umeå stad, å andra sidan, har med godkännande av Aktiebolaget Umeforsen, nedan kallat Umeforsbolaget, träffats följande tilläggsavtal nr 1 till det mellan kontrahenterna den 27 februari 1947 ingångna konsortialavtalet angående gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Umeforsen i Ume älv.

§ 1.

Mom. 1. Umeforsen skall — i stället för att, såsom förutsättes i konsortialavtalet § 1, tillgodogöras i en särskild anläggning — utnyttjas tillsammans med Norr- och Sörforsarna i en av Vattenfallsstyrelsen utförd gemensam utbyggnad, nedan kallad Stornorrfors, från vilken Umeforsbolaget för tillhandahållande åt aktieägarna erhåller ersättningskraft, nedan kallad E-kraften, för sin i Stornorrfors tillgodogjorda vattenkraft.

Mom. 2. E-kraften skall tillhandahållas Umeforsbolaget till myckenhet och beskaffenhet samt på de villkor i övrigt, som angivas i samtidigt härmed undertecknat avtal mellan Vattenfallsstyrelsen och Umeforsbolaget, nedan kallat E-kraftavtalet, av vilket avtal avskrift bifogas, bilaga nr 1.

§ 2.

a) Stadens rätt enligt konsortialavtalet § 4 mom. 1 första stycket skall gälla intill dess driften vid Klabböle och Baggböle kraftverk måste nedläggas till följd av arbetena med anläggandet av Stornorrfors. I den mån tidpunkten för sådant nedläggande påverkas av arbetsplanen för Stornorrfors, skall denna arbetsplan utformas i samråd med Staden.

b) Bestämmelserna i konsortialavtalet § 4 mom. 1 andra stycket och mom. 2 första stycket om Stadens rätt att anlägga ny damm över Umeforsen samt erhålla ersättning av Umeforsbolaget för sådan damm skola icke vidare gälla.

c) Bestämmelserna i konsortialavtalet § 4 mom. 2 första och andra styckena om Umeforsbolagets övertagande av vissa Stadens fastigheter och fastställandet av ersättningen för dem skola likaledes upphöra att gälla. Staden förbinder sig i stället att mot skälig ersättning låta Styrelsen taga i anspråk för Stornorrfors erforderliga delar av Stadens ifrågavarande fastigheter med därpå befintliga anläggningar. Kan överenskommelse icke uppnås om ersättningen, skall denna bestämmas av vattendomstolen. Vid fastställandet av ersättningen skall all Umeforsbolagets vattenkraft anses såsom tidigare icke tillgodogjord.

d) Kontrahenterna förbinda sig med upphävande av stadgandena i konsortialavtalet § 4 mom. 2 tredje stycket att i vattenmålet om tillstånd för Stornorrfors förklara sig icke påfordra ersättning för den skada på fisket i Umeforsen, som vållas av Stornorrfors' anläggande och drift.

e) Vad kontrahenterna enligt konsortialavtalet § 5 påtagit sig i fråga om konsortialavtalets bestämmelser, skall gälla jämväl beträffande bestämmelserna i tilläggsavtal till konsortialavtalet.

f) Vad i konsortialavtalet § 8 föreskrives med avseende på konsortialavtalet skall gälla jämväl beträffande tilläggsavtal till detsamma.

g) Bestämmelserna i konsortialavtalet § 9 mom. 1 första och andra styckena skola gälla Stornorrfors, vars anläggande dock må påbörjas redan under år 1953. Vad i konsortialavtalet § 9 mom. 1 tredje stycket stadgas, skall icke vidare gälla.

h) Bestämmelsen i konsortialavtalet § 10 mom. 1 skall avse — i stället för den i Ume kraftverk producerbara kraften med vissa avdrag — den tillhandahållna E-kraften utan några avdrag, av vilken aktieägarna i Umeforsbolaget således skola äga rätt till andelar i proportion till respektive aktieinnehav.

i) I självkostnaden enligt konsortialavtalet § 11 skall i stället för en del av de i nämnda paragraf angivna kostnadsposterna ingå det av Umeforsbolaget till Vattenfallsstyrelsen erlagda vederlaget för E-kraften utan någon justering, oberoende av om detta vederlag icke är bestämt med iakttagande av de i konsortialavtalet § 11 angivna detaljreglerna för de ersatta kostnadsposterna.

j) Med ändring av konsortialavtalet § 13 skall Vattenfallsstyrelsen, så snart detta tilläggsavtal blivit för kontrahenterna bindande, företräda jämväl Umeforsen i fråga om utförande och handhavande av såväl årsregleringar som korttidsregleringar. Umeforsbolaget skall emellertid genom Vattenfallsstyrelsen erhålla del av samtliga sådana beslut och åtgärder med avseende på regleringarna, vilka ha betydelse för bolaget i egenskap av ersättningstagare.

§ 3.

Mom. 1. De medel utöver resterande delar av de kontanta aktielikviderna, som Umeforsbolaget behöver dels för erläggande av uttagningskostnad för E-kraften i form av andel i anläggningskostnaden för Stornorrfors och regleringar enligt E-kraftavtalet § 3 mom. 2 a) och mom. 3, dels för disponerande av rimligt belopp likvida rörelsemedel, skola tillföras Umeforsbolaget medelst ränte- och amorteringsfria lån från aktieägarna, vilka lån skola vara proportionella mot respektive aktieinnehav med det undantag, som angives i nästa stycke.

Stadens lån till Umeforsbolaget fram till den tidpunkt, då E-kraften uppnått eller med hänsyn till bestämmelsen i E-kraftavtalet § 2 mom. 1 tredje stycket kan ha uppnått full storlek — motsvarande samtliga aggregat i den nu avsedda utbyggnaden av Stornorrfors för 600 m³ per sekund — må begränsas till en tredjedel ($\frac{1}{3}$) av vad som följer av bestämmelserna i föregående stycke, varvid Vattenfallsstyrelsens lån till Umeforsbolaget ökas med underskridandebeloppet. Detta belopp skall därefter av Staden inbetalas till Umeforsbolaget i en takt icke understigande vad som skulle gällt vid amortering med konstant annuitet under 40 år från och med det år, under vilket ovannämnda tidpunkt infaller, varjämte Staden skall till Umeforsbolaget erlagga årlig ränta efter 4 procent på oguldet belopp. Vad sålunda inbetalas skall av Umeforsbolaget vidarebefordras till Vattenfallsstyrelsen, varvid de delar därav, som utgöra lån, skola vara partiell återbetalning av Styrelsens lån till Umeforsbolaget.

Mom. 2. Om till Umeforsbolaget i enlighet med E-kraftavtalet § 3 mom. 3 återbetalas erlagda uttagningskostnader, avseende anläggningskostnad för regleringar, skola medlen, i den mån Umeforsbolaget icke har

användning för dem inom den närmaste tiden, användas för avbetalning i proportion till aktieinnehaven på aktieägarnas lån till Umeforsbolaget.

Mom. 3. Staden förbinder sig i anslutning till E-kraftavtalet § 3 mom. 2 a) första stycket att verkställa successiv förskottsinbetalning av lånet till Umeforsbolaget, i princip baserad på att inbetalat lånebelopp skall förhålla sig till slutligt lånebelopp som utlagda anläggningskostnader för Stornorrfors och regleringar till den beräknade totalkostnaden.

Mom. 4. Så snart detta tilläggsavtal nr 1 blivit för kontrahenterna bindande, skall Umeforsbolagets medlemskap i Umeälvens Regleringsförening upphöra och Vattenfallsstyrelsen ersätta Umeforsbolaget för ditintills lämnade insatser i och bidrag till regleringsföreningen inklusive räntor enligt föreningens bestämmelser.

Mom. 5. Vattenfallsstyrelsen förbinder sig att i Umeforsbolaget utöva sin rösträtt i enlighet med Stadens önskemål i följande avseenden:

a) Användning av Umeforsbolagets rätt enligt E-kraftavtalet § 2 mom. 1 andra stycket att omfördela E-kraftenergien i tiden.

b) E-kraftens baserande på Stornorrfors' samtliga aggregat även under tid, då det sista aggregatet ännu icke kommit i drift, enligt E-kraftavtalet § 2 mom. 1 tredje stycket.

c) E-kraftens baserande på lägre utbyggnadsvattenföring än den verkliga enligt E-kraftavtalet § 2 mom. 1 fjärde stycket.

Mom. 6. Vad i mom. 1, 3 och 5 stadgas skall i tillämpliga delar och analogivis tillämpas vid utvidgningar av Stornorrfors.

§ 4.

Detta tilläggsavtal nr 1 blir icke för kontrahenterna bindande, därest det icke blivit före den 1 juli 1953 godkänt av Kungl. Maj:t och stadsfullmäktige i Umeå.

Med detta tilläggsavtal nr 1, varav tre likalydande exemplar upprättats, av vilka kontrahenterna tagit var sitt och det tredje är avsett att överlämnas till Umeforsbolaget, förklara vi oss nöjda.

Stockholm den 15 januari 1953.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen

Styrelsen för Umeå stads elverk

Åke Rusck

L. Robert Carlsson

Nils Helleberg

Förestående tilläggsavtal nr 1 godkännes under förbehåll för bolagsstämman sanktion på godkännandet.

Stockholm den 15 januari 1953.

Aktiebolaget Umeforsen

W. Borgquist

Bilaga nr 1 till Tilläggsavtal nr 1.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen, nedan kallad Styrelsen, och Aktiebolaget Umeforsen, nedan kallat Bolaget, har träffats följande avtal, benämnt

E-kraftavtal.

§ 1.

Bolaget medger Styrelsen rätt att mot det vederlag och på de villkor, som nedan angivas, tillgodogöra sig den Bolaget tillhöriga vattenkraften i Klabböle- och Baggböleforsarna, numera gemensamt kallade Umeforsen, i Ume älv. Vattenkraften är -- delvis med äganderätt och delvis med servitutsrätt för all framtid -- förenad med fastigheten Baggböle 8¹ i Umeå socken.

§ 2.

Mom. 1. Som ersättning för den enligt § 1 upplåtna vattenkraften skall Styrelsen från och med den dag, då Styrelsens planerade kraftstation för gemensamt utnyttjande av Norr- och Sörforsarna och Umeforsen, nedan kallad Stornorrfors, helt eller delvis tages i reguljär drift, mot i § 3 angivet vederlag tillhandahålla Bolaget ersättningskraft, nedan kallad E-kraft (E-effekt, E-energi), motsvarande en andel i krafttillgången i Stornorrfors om tjugotvå (22) procent. Vid bestämning av krafttillgången skola avdrag göras för Stornorrfors' egenförbrukning, för eventuella leveranser av hygdekraft och för leveranser av ersättningskraft till fallägare nedströms Umeforsen i samband med rensning i älvfåran men icke för leveranser av ersättningskraft i samband med uppdämning ovanför Stornorrfors. Krafttillgångsvärdena skola angivas så i siffror, att de hänföra sig till mätning efter upptransformeringen från generatorspänning.

E-effektens maximibelopp skall baseras på den i Stornorrfors uttagbara effekten och E-energien på den medelst tillgänglig vattenframrinning i Stornorrfors producerbara energien. Som tillgänglig räknas icke den vattenmängd, som enligt lag eller vattendomstolens föreskrift erfordras för flottningen eller fiskens gång förbi Stornorrfors. Bolagets uttagning av E-energi må fördelas i tiden enligt Bolagets önskemål på sätt som skulle vara möjligt med anlitande av den till E-kraften hörande andelen (22 procent) i de vattenmagasin för årsreglering och korttidsreglering, som anordnas inom Umeälvens flodområde, dock med iakttagande av, förutom alla gällande föreskrifter för regleringarna, att vattentappning och magasinutnyttjning skola fastställas i förväg i enlighet med normal drifts-praxis.

Därest idrifttagandet av det sist färdigställda aggregatet vid den nu avsedda utbyggnaden för 600 m³ per sekund skulle av annan anledning än force majeure komma mer än 9 månader efter idrifttagandet av det näst sista aggregatet, äger Bolaget rätt att redan 9 månader efter idrifttagandet av sistnämnda aggregat erhålla E-kraften baserad på full utbyggnad av Stornorrfors, varvid för E-effekt, E-energi och vederlaget för E-kraften skola användas beräknade värden intill dess det sista aggregatet kommer i drift.

Bolaget äger rätt att erhålla E-kraften baserad på annan lägre utbyggnadsvattenföring för Stornorrfors än den verkliga, varvid för E-effekt, E-energi och vederlaget för E-kraften skola användas för de tänkta förhållandena beräknade värden. Sådant val av speciell utbyggnadsvattenföring får dock förekomma endast en gång för varje utbyggnad och med giltighet redan från respektive idrifttagande.

Reaktiv effekt tillhandahålles intill ett belopp, som i kilovar räknat utgör 60 procent av den samtidigt maximalt tillhandahållna aktiva E-effekten i kilowatt räknad.

E-kraften skall tillhandahållas i form av trefasig växelström om normalt 50 perioder per sekund vid samlingsskenorna för generatorspänningen i Stornorrfors.

Mom. 2. Bolaget förbinder sig att icke uttaga större aktiv eller reaktiv effekt än den enligt mom. 1 tillåtna. Den uttagna aktiva respektive reaktiva effekten skall härvid anses vara medeleffekten per kvartstimme enligt Styrelsens i § 4 omförmälda mätare. Skulle överuttagning ske, är Bolaget skyldigt att erlægga skälig avgift för överuttagningen.

Skulle trots Styrelsens tillsägelse upprepad överuttagning av mera väsentlig storlek äga rum, äger Styrelsen rätt att avbryta kraftleveransen, intill dess rättelse sker.

Mom. 3. Rätten till E-kraften skall vara förenad med fastigheten Baggböle 8ⁱ i Umeå socken.

Mom. 4. Det i mom. 1 samt i § 3 angivna andelstalet 22 procent är baserat på uppdämning till + 75,0 m vid Stornorrfors' damm. Skulle uppdämningen bli en annan, skall såväl nämnda procenttal som det i § 3 mom. 1 tredje stycket angivna vederbörligen ändras.

§ 3.

Mom. 1. Som vederlag för Bolagets rätt att uttaga E-kraften skall Bolaget till Styrelsen erlægga ersättning, i princip utgörande 22 procent av kostnaden för den totala kraftproduktionen i Stornorrfors exklusive upptransformeringsanläggning, sedan dels betalning för bygdekrafts- och ersättningsleveranser, dels till Stornorrfors hörande arrende- och hyresinkomster avdragits samt uppräknings gjorts med hänsyn till reduktionen av krafttillgången till följd av ersättningsleveranser, betingade av uppdämning ovanför Stornorrfors.

Vederlaget skall utgå dels med engångsbelopp, utgörande andel i anläggningskostnad, dels med årliga belopp och avse såväl — enligt närmare bestämmelser i mom. 2 — Stornorrfors självt som — enligt närmare bestämmelser i mom. 3 — på Stornorrfors belöpande andelar i regleringar inom Umeälvens flodområde.

Den i första stycket omförmälda uppräkningsen skall genomföras enbart för Stornorrfors' kostnader. Den skall, så länge icke nedersta fallet i Vindelälven är utbyggt och uppdämningen sålunda föranleder ersättningsleverans endast till ägaren av Pengfors kraftverk, ske så, att utgångsbeloppen ökas i fråga om anläggningskostnad med 0,5 procent och i fråga om årliga belopp i proportionen den totalt i Stornorrfors under året producerbara energien till denna minskad med den såsom ersättningskraft i samband med uppdämningen ovanför Stornorrfors under året levererade energien. När nedersta fallet i Vindelälven blivit utbyggt med ett kraftverk, skall eventuell avskada på detta fall till följd av uppdämningen för-

anledd ersättningsleverans till ägaren av nämnda kraftverk beaktas på motsvarande sätt, vilket kan föranleda en kompletterande betalning av såsom andel i anläggningskostnad utgående vederlag. Om sådan ersättningsleverans icke blir formligt fastställd, därför att nedersta fallet i Vindelälven äges av Styrelsen, skola beräknade belopp användas.

Bestämmelserna i denna paragraf skola gälla för såväl Stornorrfors' första utbyggnad som senare utvidgningar av stationen.

Mom. 2. a) Bolaget skall till Styrelsen erlægga 22 procent av anläggningskostnaden för Stornorrfors samtidigt med att detta tages i drift. Skäliga modifikationer härutinnan skola dock göras med hänsyn till att de olika aggregaten tagas i drift med vissa tidsskillnader. Lämplig successiv förskottsinbetalning av Bolagets andel i anläggningskostnaden skall ordnas med vederbörligt beaktande i fråga om ränteförlusten under byggnadstiden.

Anläggningskostnaden för Stornorrfors skall omfatta alla kostnader för anläggande av stationen fram till och med generatorskenorna med undantag av anskaffningskostnaden för annan naturkraft än sådan, som förvärvas av fallägare nedströms Umeforsen i samband med rensning i älvfåran. I anläggningskostnaden skola sålunda inräknas bland annat kostnader för hjälpanläggningar och provisorier under byggnadstiden, såsom bostäder, vägar och transportanordningar, kostnader för anordningar för flottning och fiske o. dyl., kostnad för elektrisk kraft för bygget, ersättningar för skador inklusive ett belopp av 3 000 000 kronor med hänsyn till att nuvarande Norrfors kraftstation icke längre kan användas, beräknad kostnad för den med utbyggnaden sysselsatta personalens pensionering, kostnader för planering, förundersökning och konstruktion och för administration inom centrala och lokala organ samt slutligen ett belopp motsvarande på basis av 4 procents räntefot beräknade ränteförluster under byggnadstiden fram till stationens idrifttagande.

b) Bolaget skall vidare varje år erlægga till Styrelsen ett belopp uppgående till 22 procent av kostnaderna för drift och underhåll av Stornorrfors, däri inbegripet administrationskostnader o. dyl. samt avsättning till förnyelsefond men icke sådana på Stornorrfors belöpande skatter och avgifter till det allmänna, som delvis påföras Bolaget direkt i dess egenskap av ersättningstagare.

Mom. 3. Bolaget skall till Styrelsen erlægga 22 procent av de på Stornorrfors fallande kostnadsandelarna för samtliga års- och korttidsregleringar inom Umeälvens flodområde såväl vad beträffar anläggningskostnader som årliga kostnader. I anläggningskostnaderna skola ingå jämväl vad som avser insatser i Umeälvens Regleringsförening samt av föreningen verkställda förundersökningar o. dyl. I fråga om ränteförluster, successiv förskottsinbetalning m. m. gälla i tillämpliga delar bestämmelserna i mom. 2 a). I den mån Styrelsens anläggningskostnader för regleringarna skulle minska till följd av ersättningar till regleringsföreningen eller tillkomst av ytterligare utbyggnader i Umeälven, skall häremot svarande återbetalning göras till Bolaget.

Mom. 4. Bolagets andel i anläggningskostnaden enligt mom. 2 a) erlægges i den ordning, som följer av nämnda moment. Härvid skall, innan den definitiva anläggningskostnaden är känd, användas ett preliminärt beräknat belopp. Räntegottgörelse efter 4 procents räntefot tillgodoräknas vederbörande kontrahent i den mån den definitiva anläggningskostnaden avviker från den preliminära.

De årliga avgifterna enligt mom. 2 b) erläggas kvartalsvis i efterskott. Bolagets andel i anläggningskostnader för regleringar enligt mom. 3 erläggas, i den mån icke annat följer av mom. 3 och mom. 2 a) första stycket, omedelbart efter det att Stornorrfors påförts sådan kostnad. Återbetalning till Bolaget enligt mom. 3 sista meningen skall ske omedelbart efter det Styrelsen erhållit återbetalning för Stornorrfors.

Andel i årliga kostnader för reglering enligt mom. 3 erlägges omedelbart efter det att Styrelsen påförts sådan kostnad.

§ 4.

Mom. 1. För uppmätning av den av Bolaget från Stornorrfors uttagna E-kraften uppsätter och underhåller Styrelsen på sin bekostnad erforderliga mätare och mättransformatorer. Mätarna skola avläsas av Styrelsen i för debitering och kontroll erforderlig omfattning.

Bolaget äger rätt att på egen bekostnad uppsätta kontrollmätare. Erforderligt utrymme härför skall beredas av Styrelsen.

Mom. 2. För mätares kontrollering vid felvisning och korrigering av mätresultaten vid felvisning skola de för Styrelsens normala kraftleveranser vid varje tillfälle gällande bestämmelserna tillämpas.

§ 5.

Bolaget förbinder sig:

- att utföra sammankopplingen av Bolagets nät med Styrelsens vid den i § 2 mom. 1 sista stycket angivna leveranspunkten enligt gällande svenska normer och på sätt Styrelsen godkänner,
- att icke sammankoppla det från Styrelsen matade systemet med annat kraftsystem på sådant sätt, att därav störningar uppstå i driften av Styrelsens anläggningar,
- att, såvitt det är praktiskt möjligt och beror på Bolagets anordningar, belasta de tre faserna så lika, att strömstyrkan i den mest belastade fasen icke med mer än 10 procent överstiger strömstyrkan i den minst belastade.

§ 6.

Skulle produktionsförmågan i Stornorrfors bli nedsatt av anledning, till vilken Styrelsen icke varit vållande, eller på grund av normal eller eljest nödvändig maskinrevision, skall E-kraften minskas i samma proportion för den tid, sådant förhållande föreligger.

Styrelsen är berättigad att tillfälligtvis avbryta eller inskränka kraftleveransen för tillsyn, underhåll, revision, reparation, undersökning o. dyl. av sina anläggningar och apparater i och vid Stornorrfors, i den mån härför anläggning eller apparat, som användes för leveransen av E-kraft, måste göras spänningslös.

Styrelsen skall, om avbrott eller begränsning av leveransen kan förutses, i god tid underrätta Bolaget härom.

Styrelsen förbinder sig att snarast möjligt avhjälpa sådana fel i sina anläggningar, genom vilka kraftleveransen till Bolaget begränsas eller avbrytes.

Vid avbrott eller inskränkning i kraftleveransen av i första stycket ovan angiven anledning minskas de i § 3 mom. 2 b) angivna årliga avgifterna i samma proportion som Styrelsens motsvarande kostnader minskas till följd av avbrottet respektive inskränkningen.

§ 7.

Bolaget skall självt bära det ansvar för skada, förorsakad av elektrisk ström från Bolagets egna anläggningar, som enligt lagen den 27 juni 1902 eller vid skadans uppkomst gällande lag skulle drabba Styrelsen såsom ägare till anläggning, som har egen generator eller transformator, försåvitt icke Styrelsen varit vållande till skadan.

§ 8.

Sådana meningsskiljaktigheter rörande tolkningen och tillämpningen av detta avtal, som icke bliva genom överenskommelse bilagda, skola hänskjutas till vattendomstolens prövning.

Skulle någon bestämmelse i detta avtal befinnas leda till orimligt resultat på grund av oförutsedd utveckling och enas kontrahenterna icke om skäligen ändring, är kontrahent berättigad att underställa frågan vattendomstolen, som avgör i fråga om erforderlig ändring av bestämmelserna.

§ 9.

Detta avtal skall av Styrelsen med begäran om fastställelse ingivas till vattendomstolen i mål om tillstånd till utbyggnad av Stornorrfors. Bolaget förbinder sig att därvid förete antingen bevis om att Bolagets vattensrättsbärande fastighet icke besväras av penninginteckningar eller andra inteckningar av betydelse för fastighetsvärdet eller medgivande till utbyggnadsföretaget av samtliga innehavare av sådana inteckningar.

§ 10.

Detta E-kraftavtal blir för kontrahenterna bindande endast om den 15 januari 1953 dagtecknat tilläggsavtal nr 1 till konsortialavtalet av den 27 februari 1947 mellan Styrelsen och Umeå stads Elverksstyrelse blir av Kungl. Maj:t och Umeå stadsfullmäktige godkänt före den 1 juli 1953 samt därjämte detta E-kraftavtal godkännes av Umeforsbolagets bolagsstämma.

Med detta avtal, varav två lika lydande exemplar upprättats och utväxlats, förklara vi oss å ömse sidor nöjda.

Stockholm den 15 januari 1953.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen

Åke Rusck *

Nils Helleberg

Aktiebolaget Umeforsen

W. Borgquist